

OFERTA WDROŻENIOWA

Ocena statusu chromosomowego materiałów hodowlanych roślin ogrodniczych

Słowa kluczowe: techniki cytologiczne, chromosomy, poliploidy, identyfikacja mieszańców

Metody cytologiczne umożliwiają analizę liczby i morfologii chromosomów. Warunkiem prowadzenia badań jest prawidłowe otrzymanie preparatu cytologicznego chromosomów.

W przypadku materiału roślinnego preparaty mikroskopowe wykonuje się zazwyczaj ze stożków wzrostu korzeni lub młodych pędów oraz z komórek pochodzących z kultur *in vitro*, które charakteryzują intensywnymi podziałami komórek. Procedura obejmuje nagromadzenie komórek w stadium metafazy i skrócenie chromosomów, utwalenie materiału, wykonanie preparatu i barwienie. Każdy z etapów musi być zaadaptowany do materiału i gatunku roślin. Do skrócenia chromosomów można zastosować np., kolchicynę, 8-hydroksychinolinę lub bromonaftalen. Preparaty wykonuje się metodą zgniatania po wcześniejszej maceracji tkanek w 1N HCL bądź maceracji enzymatycznej. Do wybarwienia chromosomów można zastosować między innymi odczynnik Schiffa, acetokarmin, acetoorceinę lub barwnik fluorescencyjny 4',6-diamidyno-2-fenylindol (DAPI). W zależności od użytego barwnika, obserwację i analizę liczby chromosomów można prowadzić pod mikroskopem świetlnym lub fluorescencyjnym.

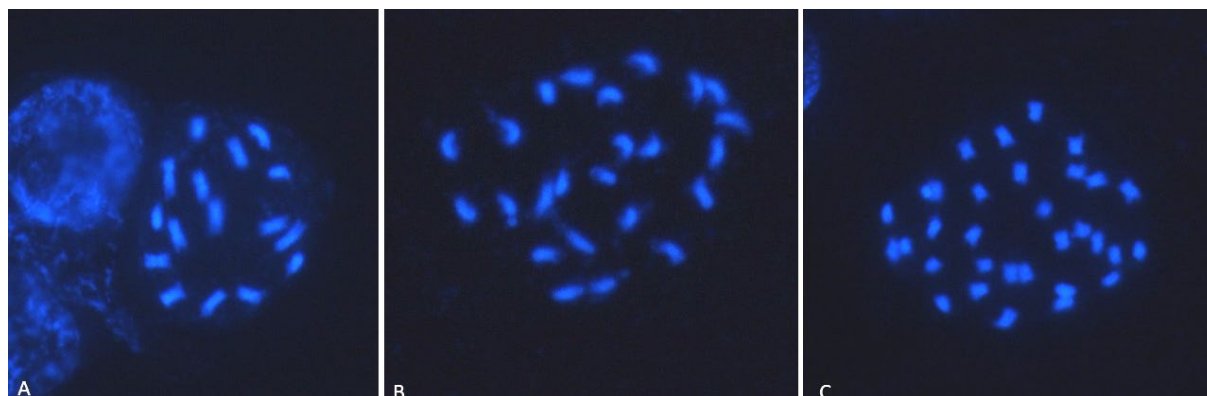
W pracach hodowlanych znajomość statusu chromosomowego umożliwia dobór partnerów do krzyżowań, weryfikację statusu mieszańców oraz ocenę wielkości genomów (detekcja haploidów, poliploidów, aneuploidów).

W Instytucie Ogrodnictwa – PIB analizę liczby chromosomów wykorzystuje się do potwierdzenia lub oceny poziomu ploidalności materiałów hodowlanych jagody kamczackiej, liliowca, analizy mieszańców pokolenia F₁ i BC₁ roślin kapustowatych, porzeczki i jabłoni oraz selekcji sztucznie indukowanych poliploidów m.in. porzeczki, tulipana, agrestu i jabłoni. Do cytologicznej oceny materiałów hodowlanych zaadaptowano metodę, która umożliwia wykonanie półtrwałych preparatów mikroskopowych z merystemów wierzchołkowych korzeni metodą maceracji enzymatycznej i barwionych DAPI (Tabeli 1). Metoda umożliwia wykonanie preparatu do badań cytologicznych dla wielu gatunków roślin ogrodniczych.

Gatunki roślin, dla których zaadaptowano ww. metodę: porzeczka czarna, agrest, jagoda kamczacka, świdośliwa, czereśnia, jabłoń, rzepak, kapusta warzywna, gorczyca biała, zwartnica.

Tabela 1. Zoptymalizowana metoda przygotowania preparatów chromosomowych z merystemów wierzchołkowych korzeni

Inhibitor wrzeciona podziałowego	Utrwalanie materiału	Maceracja enzymatyczna	Sporządzenie preparatów	Barwienie	Obserwacja
0,002 M roztwór 8-hydroksychinoliny; 2 godz. 4°C i 3-4 godz. temp. pokojowa w ciemności	Carnoy (alkohol 96%; kwas octowy; 3:1) 10 godz.	4% Pektynaza; 2% Celulaza w 0,01M buforze cytrynianowym 80-90 min 37°C	Metoda z zastosowaniem ciekłego azotu	DAPI	Mikroskop fluorescencyjny

Obserwacje mikroskopowe liczby chromosomów w merystemach wierzchołkowych korzeni poręczki czarnej dla genotypów o różnym poziomie ploidalności. (A) Diploid – 16 chromosomów. (B) Triploid – 24 chromosomy. (C) Tetraploid – 32 chromosomy.

Innowacyjność wdrożeniowa – efekty gospodarcze i społeczne

Metoda enzymatyczna przygotowania preparatów gniecionych z merystemów wierzchołkowych korzeni barwionych DAPI została zoptymalizowana dla szerokiego spektrum gatunków ogrodniczych. Zaproponowana preparatyka chromosomów metafazowych może być wykorzystywana w pracach hodowlanych do selekcji haploidów, poliploidów, aneuploidów oraz do oceny statusu mieszańców otrzymanych w wyniku krzyżowania genotypów różniących się liczbą chromosomów. Analiza liczby chromosomów przyczyni się do znacznego przyspieszenia prac hodowlanych roślin ogrodniczych.

Podmioty, do których skierowana jest oferta wdrożeniowa

Firmy hodowlane, ośrodki badawcze zajmujące się pracami hodowlanymi i pokrewne.

Twórcy oferty wdrożeniowej:

Centrum Innowacyjnych i Zrównoważonych Technologii Ogrodniczych
Zakład Biologii Stosowanej

Autor:

dr hab. Agnieszka Marasek-Ciołakowska, prof. IO
tel. (046) 83 46 783
e-mail: agnieszka.marasek@inhort.pl

Współautorzy:

mgr Aleksandra Machlańska
mgr Urszula Kowalska

Praca wykonana w ramach tematu badawczego 9.7.21 „Diagnostyka mikroskopowa i cytometryczna w hodowli i ochronie roślin sadowniczych”, realizowanego w Instytucie Ogrodnictwa – PIB w Skierniewicach, finansowanego przez MNiSW.

Rok przygotowania oferty: 2024